

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä joulukuuta 2001 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tieliikennelain muuttamisesta (HE 219/2001 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— LA 97/2000 vp — Kimmo Kiljunen /sd ym.:
Laki tieliikennelain muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansanedustaja Veijo Puhjo, eduskunta
- liikenne- ja viestintäministeri Kimmo Sasi, hallitusneuvos Jarmo Hirsto ja ylitarkastaja Anna-Liisa Tarvainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- poliisiylitarkastaja Pertti Luntiala, sisäasiainministeriö
- yksikönpäällikkö Sami Mönttinen, Ajoneuvohallintokeskus
- kehittämispäällikkö Auli Forsberg, Tiehallinto
- johtaja Hans Pieski, Helsingin poliisilaitos

- johtava tutkija Juha Luoma, Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
- toimitusjohtaja Matti Järvinen, Liikenneturva
- psykologian maisteri Arja Holopainen, Liikennevakuutuskeskus
- myyntipäällikkö Tapio Salonen, Sonera Juxto Oy
- toimitusjohtaja Lauri Säynäjoki, Suomen Taksiliitto
- sosiaali- ja työsuojelusihteri Pertti Sulasalmi, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- toimitusjohtaja Pasi Nieminen, Autoliitto ry
- johtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto
- projektipäällikkö Mikko Saavola, Linja-auto-liitto
- toiminnanjohtaja Jarkko Hietämäki, Suomen Autokoululiitto ry
- puheenjohtaja Seppo Makkonen ja viestintäpäällikkö Juha Norppa-Rahkola, Suomen Kuorma-autoliitto
- toiminnanjohtaja Tero Anttila, Suomen Paikallisliikenneliitto
- puheenjohtaja Pentti Lihavainen, Pohjois-Karjalan Taksiautoilijat ry
- puheenjohtaja Satu Hattunen, Suomen Taksinkuljettajat ry
- professori Heikki Summala.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tieliikennelakia muutettavaksi. Sellainen viestintälaitteiden käyttö ajon aikana, mikä voi haitata ajoneuvon hallintalaitteiden käyttöä tai muuten häiritä kuljettajan keskittymistä liikenteeseen, kiellettäisiin lailla. Kielto vastaisi pääosin ajoneuvojen käytöstä tiellä annetussa asetuksessa olevaa kieltoa.

Lisäksi tieliikennelakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jolla kiellettäisiin moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ajon aikana käyttämästä matkapuhelinta siten, että pitää sitä kädessä.

sään. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite

Lakialoitteeseen LA 97/2000 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan matkapuhelimen käyttö moottorikäyttöisissä ajoneuvoissa olisi sallittu ainoastaan hands free -laitteiston avulla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksellä toteutetaan valtioneuvoston periaatepäätöstä 18 päivältä tammikuuta 2001 tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta. Periaatepäätöksen ensisijaisena tavoitteena on liikenneturvallisuuden lisääminen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen pohjana olleessa liikenneturvallisuussuunnitelmassa 2001—2005 esitellään eri toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vaikuttaa kuljettajiin liikenneturvallisuuden lisäämiseksi, jotta saavutettaisiin valtioneuvoston vuonna 1997 asettama tavoite, että liikennekuolemien määrän tulee olla alle 250 vuonna 2005. Tällaisia toimenpiteitä ovat päihteen käytön vähentämisen ja turvalaitteiden laajennetun käytön lisäksi ajoneuvotelematiikalle asetettavat turvallisen toiminnan kannalta välttämättömät ergonomiavaatimukset, jotka koskevat sekä säätölaitteita että informaatiota tarjoavia laitteita ja ajoneuvon toimintaan vaikuttavia laitteita. Ergonomiavaatimuksiin lasketaan myös kielto käyttää matkapuhelinta ilman hands free -laitteistoa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen toimenpiteistä onkin tarkoituksena ensimmäisenä kieltää matkapuhelimen käyttö ajon aikana sitä kädessä pitäen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuosina 1991—2001 todettiin tapahtuneen

30 onnettomuutta, joissa arvioitiin matkapuhelimen vaikuttaneen onnettomuuden syntyyn ja joissa moottoriajoneuvossa ollut henkilö kuoli. Matkapuhelinonnettomuuksien kokonaismäärä ja suhteellinen osuus jää edelleen pieneksi kaikista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista, mutta niiden määrän on tutkijalautakuntien tekemissä selvityksissä todettu nousseen jo vuosina 1991—1998.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Siihen sisältyvät toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Tämän vuoksi valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

24 a § 1 momentti

Esitetyn pykälän 1 momentti vastaa nykyistä ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen (1257/1992) 8 §:ää, jossa säädetään viestintälaitteiden käytöstä. Radio- tai televisiovastaanotinta, muuta äänen- tai kuvantoistolaitetta taikka viestintälaitetta ei saisi ajon aikana käyttää siten, että laitteen käyttö voi haitata ajoneuvon

hallintalaitteiden käyttöä tai muuten häiritä kuljettajan keskittymistä liikenteeseen.

Esitetyssä 1 momentissa kielletään kaikkien vastaanottimien ja viestintälaitteiden kuljettajan toimintaa häiritsevä käyttö. Esimerkiksi radion kuunteluun ajoneuvossa ei olla puuttumassa, mutta kuljettajan on vaikkapa kanavan valitsinta käsitellessään otettava huomioon se, ettei keskittyminen ajamiseen ja liikenteeseen häiriinny. Säännös kieltäisi myös tekstiviestien ja pitkien numerosarjojen näppäilemisen telineessä olevaan matkapuhelimeen. Tekstiviestin näppäileminen on sen verran vaativaa, että sen katsottaisiin aina voivan häiritä kuljettajan keskittymistä liikenteeseen. Sen sijaan puhelujen soittaminen muuten kuin ennalta ohjelmoituja pikavalintoja käyttäen voisi myös häiritä ajamista, kun kuljettaja joutuisi näppäilemään pitkää puhelinnumeroa.

Ajoneuvon kuljettaja saattaa kuitenkin satunnaisesti ajon aikana tehdä monia muita ajamista häiritseviä asioita kuin käyttäjä edellä sanottuja laitteita. Tapaukset eivät kuitenkaan yleensä ole yhtä pitkäkestoisia eivätkä yhtä toistuvia kuin viestintälaitteiden käyttö. Siksi kovin erilaisten tapahtumien kuvaamista ja nimeämistä kielletyiksi tieliikennelaissa ei ole katsottu tarpeelliseksi, vaan niihin tilanteisiin riittävät tienkäyttäjän yleiset velvollisuudet.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ajokorttiasetuksen 23 §:n mukaan opettaja katsotaan kuljettajaksi annettaessa ajo-opetusta B-, C- tai C1-luokan ajoneuvolla. Annettaessa ajo-opetusta D-, D1- tai E-luokan ajoneuvolla oppilas katsotaan kuljettajaksi. Silloinkin kun opettaja katsotaan kuljettajaksi, myös oppilaaseen, joka käyttää ajoneuvon hallintalaitteita, on oikeuskäytännössä sovellettu kuljettajaa koskevia säännöksiä. Tämän mukaisesti nyt esillä oleva pykälä soveltuisi näissä tapauksissa sekä opettajakuljettajaan että oppilaaseen.

24 a § 2 momentti

Hallituksen esityksen mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ei saa ajon aikana käyttää matkapuhelinta siten, että pitää sitä kädessä.

Matkapuhelimella tarkoitetaan matkaviestintään tarkoitettua telepäätelaitetta, joka on yhteydessä yleiseen viestintäverkkoon vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä. Esimerkiksi palo- ja pelastustoimen tai poliisin sisäiset verkot ovat tämän määritelmän ulkopuolella.

Matkapuhelimen käyttö ajon aikana lisää tutkimusten mukaan vaaratilanteisiin joutumista, onnettomuusriskiä ja liikennerikkomuksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan matkapuhelimen käyttö ajon aikana lisää onnettomuusriskin moninkertaiseksi keskittyneeseen ajamiseen verrattuna. Matkapuhelimen käytön kieltäminen ilman kädet ajamiseen vapauttavaa toimintoa vähentää puhelimen käsittelystä aiheutuvaa huomion jakautumista ja lisää siltä osin turvallisuutta.

Hallituksen esityksen mukaan kädet vapaiksi jättävä lisälaitte poistaa monia matkapuhelimen käyttöön liittyviä ongelmia, vaikka se ei luonnollisestikaan vähennä ajamiseen kohdistuvia puhelimeen puhumisesta ja keskustelusta johtuvia häiriöitä. Vaaratilanteita voidaan kuitenkin vähentää sillä, että säädetään velvollisuus käyttää matkapuhelinta ns. hands free -toiminnon avulla, jolloin puhelinta käytetään ilman, että sitä täytyy pitää kädessä.

Voimaantulosäännös

Hallituksen esityksen tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Valiokunta pitää tärkeänä, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian, mutta haluaa samalla jättää autoilijoille mahdollisuuden ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin siirtyäkseen käyttämään hands free -toimintoja. Valiokunta on halunnut välttää, että viestintälaitemarkkinoille syntyisi poikkeuksellinen tilanne, jossa kuljettajille syntyisi ongelmia sekä hands free -laitteiden hankimisessa että niiden asentamisessa ajoneuvoihin ja joka tästä syystä voisi johtaa laitteiden ja asennusten hintojen poikkeukselliseen nousuun. Tämän vuoksi valiokunta esittää, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Valiokunta pitää välttämättömänä kahden vuoden siirtymäaikaa sekä niiden taksiluvan nojalla harjoitettavassa henkilöliikenteessä olevien kuljettajien osalta, joiden käytössä ei ole taksiradiotilauskeskusta, että kutsujoukkoliikenteessä olevien kuljettajien osalta. Maaseudulla operoivilla takseilla matkapuhelin on usein ainoa kyydintilausjärjestelmä, jolloin asiakkaat soittavat suoraan taksiryttäjän matkapuhelimeen. Pohjois-Karjalan joukkoliikenneprojektissa taas asiakkaan puhelu välittyy automaattisesti tietokoneohjattuun välitysjärjestelmään eli ns. koppivahtiin. Järjestelmässä matkapuhelin toimii myös ajoneuvopäätteenä, jolla ohjataan välitysjärjestelmää ajosuoritteiden aikana. Myös useat kutsujoukkoliikenteet toimivat puhelinjärjestelmien ohjaamina.

Kun tilausjärjestelmä on järjestetty toimimaan matkapuhelinta käyttäen, on kohtuullista antaa riittävä siirtymäaika uuteen järjestelmään siirtymiseksi. Tämän vuoksi näille kuljettajille

mahdollistettaisiin matkapuhelimen käyttö työtävässään siirtymäajan aikana.

Edellä todetun johdosta liikennevaliokunta ehdottaa lain voimaantulosäännökseen lisättäväksi uuden 2 momentin.

Aloite

Koska valiokunta on hyväksynyt hallituksen esityksessä olevan lakiehdotuksen, se on päättänyt hylätä käsittelemänsä lakialoitteen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin sellaisenaan paitsi voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että lakialoite LA 97/2000 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 3 päivänä huhtikuuta 1981 annettuun tieliikennelakiin (267/1981) uusi 24 a § seuraavasti:

24 a §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Taksiluvan nojalla harjoitettavassa henkilöliikenteessä olevan kuljettajan, jonka käytössä ei ole taksiradiotilauskeskusta, sekä kutsujoukkoliikenteessä olevan kuljettajan osalta laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 (Uusi).

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Erkki Pulliainen /vihr	Raimo Mähönen /sd
vpj.	Annika Lapintie /vas	Tero Mölsä /kesk
jäs.	Klaus Bremer /r	Markku Rossi /kesk
	Jyri Häkämies /kok	Ismo Seivästö /kd
	Erkki Kanerva /sd	Timo Seppälä /kok
	Saara Karhu /sd (osittain)	Harry Wallin /sd
	Marjukka Karttunen /kok	Lasse Virén /kok
	Risto Kuisma /sd	Raimo Vistbacka /ps
	Eero Lämsä /kesk	vjäs. Kari Myllyniemi /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esitys HE 219/2001 vp kieltää viestintälaitteiden sellaisen käytön ajon aikana, mikä voi haitata ajoneuvon hallintalaitteiden käyttöä tai muuten häiritä kuljettajan keskittymistä liikenteeseen. Esitys on liikenneturvallisuuden kannalta mitä kannatettavin ja odotettu.

Valtioneuvosto asetti 1997 tavoitteeksi, että liikennekuolemia vähennetään siten, että vuoteen 2005 mennessä liikenneonnettomuuksissa menetetään enää 250 henkeä vuodessa. Vuonna 2001 tieliikenteessä menetettiin kuitenkin 425 ihmishenkeä. Siksi kaikki liikenneturvallisuutta parantavat toimenpiteet ovat välttämättömiä ja toivottavia.

Liikenne- ja viestintäministeriölle luovutettiin vuoden 2000 marraskuussa liikenneturvallisuuksuunnitelma vuosille 2001—2005, jonka keinoilla on mahdollista päästä hallituksen 1997 asettamaan tavoitteeseen.

Hands free -pakkoa koskeva laki on ainut hallituksen esitys, joka liikenneturvallisuuksuunnitelman ehdotuksista on päässyt eduskuntaan saakka. Liikenneturvallisuus vaatii välittömiä toimia, ja siksi tämän lain olisi pitänyt tulla lainaan heti.

Lisäksi liikenneministeriö on nimenomaan korostanut, ettei ole mitään perusteita vapauttaa mitään tienkäyttäjä- ja ajoneuvoryhmää kädet vapaana -vaatimuksesta. Ministeriö painottaa vielä ammattiliikenteen suurta vastuuta asiakkaidensa turvallisuudesta. Tämän vuoksi myös kaikkien ammattiautoilijoiden olisi pitänyt tulla lain piiriin välittömästi.

Liikenneturvan selvityksen mukaan suomalaiset tienkäyttäjät suhtautuvat varauksellisesti matkapuhelimen käyttöön ajon aikana. Lähes

puolet tienkäyttäjistä sallisi matkapuhelimen käytön autoa ajettaessa vain kädet vapaina -toiminnolla ja noin 30 prosenttia kieltäisi kokonaan puhelimen käytön kuljettajalta. Vain vajaa neljännes sallisi kuljettajalle ajon aikana puhelimen vapaan käytön.

Ammattiliikenteen edustajien toiveet on kuultu hallituksen esitystä laadittaessa ja ne on otettu esityksessä huomioon. Esityksessä kielletään ainoastaan matkapuhelimen kädessä pitäminen ajon aikana. Ammattiliikenteen käyttämät muut viestintälaitteet sallitaan. Samoin sallitaan esimerkiksi matkapuhelimeen kytkettävän erillisen vastausluurin käyttö.

Matkapuhelujen salliminen autoa ajettaessa ainoastaan niin kutsutuilla kädet vapaana -laitteilla seuraa lainsäädännöllisesti useiden Euroopan maiden esimerkkiä. Kyseessä ei ole mitenkään liioiteltu toimenpide, jos asiaa tarkastellaan liikenneturvallisuuden näkökulmasta.

Liikennevaliokunnan ehdottama lain voimaantulon perusteeton lykkääminen ensi vuoteen on ajattelematonta toimintaa. Keväällä ja kesällä liikenteessä on paljon kesäautoilijoita ja uusia kuljettajia, joiden ajokokemus on huonompi kuin koko vuoden ajavien autoilijoiden.

Liikenneturvallisuutta heikentää lisäksi valiokunnan päätös vapauttaa osa ammattiautoilijoista hands free -pakosta vuoteen 2005 asti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002, ja

että voimaantulosäännöksen toinen momentti poistetaan kokonaan.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 2002

Annika Lapintie /vas